

Sårskador i fält, vad gör du?

Djupt i de sörmländska skogarna undersökte husse sin terriertik. Hon hade blivit illa åtgången under grisjakten med många, små bitmärken på nosen. Även om blicken var pigg, såg nosen alldeles svullen och blodig ut. Husse använde en vattendränkt trasa för att göra rent och undersöka såren närmare. Även om de var små var de många och skulle säkert bli rejält infekterade. Husse suckade och letade i ryggsäcken, för visst fanns där en tub antibiotikasalva?

Det är inte ovanligt att en jakthund drabbas av sårskador av alla de slag. Du har säkert som jag stått där ute i fält och svurit åt att hunden har gjort sig illa och funderat på bästa möjliga sårvård med det du har med dig i ryggsäcken. Oavsett bitsår efter grisslagsmål eller stakning från en utstickande gren är just den akuta sårvården i fält viktig, kanske viktigare än du tror. För ju fortare såret görs rent och skyddas från smuts desto snabbare kommer det att läka.

Sårläkning tar ändå tid, avsett rengöring, lokalbehandling, lim, stygn och/eller bandagering. Det tar kroppen ungefär två veckor att reparera en sårskada. Men samtidigt är det så att ståtiden kan kortas om du gör rätt där ute i fält, just när såret har uppkommit. Gör du fel eller för lite kan ståtiden för hunden bli frustrerande lång. Gör du rätt kommer du också undan både onödigt lidande för hunden och dyra veterinärbesök.

Akuta sårskador

Terriertiken i inledningen hade tur, den kunde ju ha råkat betydligt värre ut under grisjakten. Vad skulle du som djurägare ha gjort där ute om tiken istället hade hittats liggande blodig i chock med en av grisbetar uppsprättad buk?

Vid en djupare, svårare sårskada är det viktigast att först, före all sårvård, stoppa blödning. Då ett större kärl har skadats, framförallt en artär med högt blodtryck, finns det risk att hunden förblöder. Om såret ser ut att blöda ymnigt eller pulsera är det viktigt att du först av allt lägger ett tryckbandage med det du har tillgå. Vid svårare blödningar från en tass eller ben kontrollerar du blödningen genom att snöra åt, stasa, ovanför blödningen. Vid större trauman som trafikolyckor eller älgsparkar behöver du också vara vaksam på inre blödningar. Detta gör du genom att kontrollera färgen på hundens slemhinnor och genom att ta hundens puls. En hund med farliga inre blödningar får bleka slemhinnor och en skenande puls som kan vara svår att hitta. I de fallen behövs först av allt ABC.

ABC räddar liv

Genom att tillämpa ABC (fria andningsvägar, stoppa blödning och upprätthålla cirkulationen) kan du som djurägare i fält förhindra den för hunden farliga chocken. Chock är det medicinska tillstånd som innebär att blodcirkulationen sviktar, vilket leder till att inre organ drabbas av syrebrist. Tillståndet är livshotande och drabbade hundar behöver snabbt komma under akutvård hos veterinär.

Chock i fält – så gör du!

Kontrollera andning och tillse fria andningsvägar
Kontrollera blödning – lägg tryckbandage
Kontrollera puls och slemhinnor
Håll hunden varm och placera huvudet lägre än kroppen
Agera lugnt och prata med hunden
Åk skyndsammast till veterinär

Att hantera en sårskada i fält

På en hund med ytligare sårskada utan chockbild ska du, oavsett sår, skyndsammast göra rent såret. Den fortsatta fältbehandlingen beror sedan på hur djup och omfattande skadan är. Grundregeln är att ett sår bara kan läka om det hålls rent. Redan inom några timmar kommer bakterier, oavsett sår, att växa till och förlänga läkningsprocessen. Först rengöring i fält, sedan om möjligt bandagering för att stoppa blödning och förhindra nedsmutsning. Hundar ska aldrig tillåtas slicka på sina sår eftersom det både hämmar sårsläkningen och ökar risken för en sårinfektion. Ett sår läker bättre om vävnaden hålls i stillhet varför vila från jakt under läkningen också är viktigt.

Ytliga sår

Ett ytligt sår som inte går igenom underhuden kännetecknas av att sårkanterna inte glider ifrån varandra. Ytan hänger ihop hur huden än förskjuts. Dessa sår läker normalt med vanlig sårvård. Rengöring i fält sker då med koksaltlösning och/eller en bakteriedödande lösning som klorhexidin. Med fördel kan sprayer och salvor som är både rengörande och skyddande användas. Exempel på sådana produkter är zinksalva, honungssalva och proteinsalva. Såret skyddas sedan från slick och smuts med ett bandage av kompress, bomull och självhäftande linda. Förutom skydd skapar ett väl skött bandage en bra miljö för sårsläkningen. De ytliga såren brukar inte behöva veterinärvård.

Djupare sår

Ett djupare sår går igenom underhuden. Såret vidgas och sårkanterna glider ifrån varandra när du drar i huden. Här gäller det att kunna bedöma om skadorna under såret är värre än de på ytan. Djupare sår behöver som regel alltid veterinärvård. Ju snabbare vi veterinärer får åtgärda såret ju kortare tid kommer hunden att behöva stå. Till djupare sår hör de flesta bitskador, stakningskador och rivskador. Hit räknas också små sår nära led eller små sår där huden tydligt har separerats från underhuden. Dessa bildar så kallade sår fickor i vilka bakterier lätt får fäste. Dessa behöver som regel öppnas eller dräneras hos veterinär.

Sy i fält?

Hudsår sys vanligen med en tråd som inte försvinner av sig själv utan måste tas bort efter tio dagar. Det är bara veterinärer som får sy eller häfta ihop ett sår, vad du med fördel istället kan göra i fält är att skydda såret genom ett bra bandage som håller ihop sårkanterna. Denna akuta sårvård i fält kan vara mycket mer effektiv än att många timmar senare försöka sy eller limma ett orent sår. Har du gjort rent och bandagerat såret kanske lim eller tråd inte behövs alls, trots att såret är djupt.

Antibiotika?

Vid en sårinfektion eller om sårskadan sitter på en svårsläkt plats tar det ofta längre tid att läka. Då kan antibiotika behövas. Antibiotika används som regel enbart vid infekterade sår det vill säga sår som innehåller bakterier. Hit räknas de flesta bitsår och djupare sår som kan ha gått in i eller penetrerat en ledkapsel, brösthålan eller bukhålan.

Att använda salvor med antibiotika i fält anses idag ha liten verkan. Idag vet vi att det viktigaste är att ordentligt och skyndsammast rengöra såret ute i fält snarare än att bara lokalbehandla med en salva. Visserligen motverkar antibiotikasalvan en infektion, men den hämmar tyvärr också sårsläkningen. Istället kan med fördel antiinflammatoriska tabletter i samråd med veterinär användas. Genom att rengöra såret och samtidigt dämpa svullnaden och smärtan ger du såret de bästa förutsättningar för att läka snabbt och smärtfritt.

Titta igenom er fältutrustning och var förberedd för sårvård och allt annat som kan hända hunden i fält. Koksaltampuller, klorhexidin, zink eller honungssalva, kompresser, bomull på rulle, självhäftande linda, tassockor och antiinflammatorisk medicin låter mycket men väger lite och kan vara avgörande för en effektiv sårvård i fält som minskar lidandet för hunden och förkortar ståtiden för er båda.

Sårskador i fält, vad gör du?

Kontrollera andning, cirkulation och stoppa eventuell blödning.

Rengör såret med koksaltlösning och skydda såret mot smuts.

Ett större, djupare sår bör sys inom åtta timmar.

Ett mindre sår läker normalt på 10 dagar under förutsättning att det hålls rent och torrt.

Bitskador är alltid infekterade och behöver därför rengöras med en bakteriedödande lösning och ibland behandlas med antibiotika